

mi Pater, libera me, sed propter hoc veni. *Aethiopicus.* Pater serva animam meam ab hora hac. *Arabicus.* Verum propter hanc horam *Persicus.* Ecce anima mea hac hora turbata est &c. pater me ab hac hora serva &c.

EXPOSITIO III.

39. SUPERIUS immediatè antea egit Christus de sua morte, post tres dies immediatè instantè: Nam hæc dixit feria secunda post Dominicam palmarum. Tunc consideratione, ac horrore ipsius mortis, permittit secundùm partem sensitivam, ac inferiorem excitari quendam horrorem, ac timorem, ut contigit in horto, & communiter fit in nobis, ut se verum hominem ostenderet. *Quid dicam?* in tanta hac agonia: *Quid dicam,* quo me vertam *Pater salvifica me ex hac hora:* seu ut habet *Syriacus:* *Mi Pater libera me:* *Persicus:* *serva me:* ab hac nempe agonia, & horrore mortis, ita exponunt d. Cyrill. D. Aug. Beda. p. Thom.

40. Sed propterea veni in horam hanc: Ecce secundum partem superiorem corrigi, ac revocat id quod secundum partem inferiorem dixerat: *Pater salvifica me ex hac hora:* Ac si dicat, Pater, etsi ut verus homo habeam mortis horrorem, tamen simpliciter, & absolutè hic meus affectus naturalis non adimpleatur, cum bene sciam quòd ad hoc veni & ad hoc me misisti in mundum, ut *veniam in hanc horam* mortis, ut crucem subeam, & calicem passionis bibam. Ita d. Chrysofom. Theophyl. Beda, Rupertus.

Omnes sancti Patres, ac Doctores notant, quod hic locus similis est illi alteri in hora Matth. 2.6. n. 38. In horto mortem horrore quodam naturali exhorruit; & dixit: *Tristis est anima mea usque ad mortem.* Similem in modum hic mortem timuit, & inde ait: *Nunc anima mea turbata est.* In horto patrem orans, ait: *Si fieri potest, transfer calicem hunc à me.* Hic hoc pacto Patrem orat. *Pater salvifica me ex hac hora:* In horto desiderium vitæ naturale Patris voluntati subiecit; inquit enim: *Veruntamen non mea, sed tua voluntas fiat:* sic & in presenti ait, *Pater clarifica nomen tuum:* nempe, per mortem & passionem meam.

QUESTIO VII.

Quare Christus Dominus nunc voluit turbari.

42. CHRISTUS D. supremâ suâ dominatione, habebat suos affectus in sua potestate, & nullum invitus patiebatur. D. Aug. tract. 49. in Ioan. ait: *Tu turbaris nolens; Christus turbatus est, quia voluit: in illius potestate erat, sic, vel sic affici, vel non affici,* &c. D. Athanas. lib. de Carne Christi, ait: *Dominus locutus est: Nunc anima mea turbata est. Illud autem; Nunc tunc fuit,*

Syriacus, *Persicus.* D. Cyril. D. August. Beda. D. Thom. 40.

D. Chrysof. Theophyl. Beda. Rupert. 41.

Locus similis orationi in horto. Matth. 2.6.

D. August. D. Athanas.

cum ipse voluit. *Quæstio tamen præfens est, cur Christus D. voluerit in semittere hunc affectum turbationis, ac trepidationis?*

Respondent primo D. August. & ex eo Beda. 43. Christum D. Ducem ac caput nostrum timuisse: ac trepidasse, non tantum pro sua persona, sed pro nostra infirmitate, & timorem nostrum à nobis in se transfuisse; ut firmitatem, ac fortitudinem suam in nobis transplantaret: Ne nos mortem timeremus, ipse mortem timuit. Sic D. Augustinus tract. 52. in Ioan. ait. *Nos in se transfudit; nos in se suscepit: caput nostrum membrorum suorum suscipit: affectum: Et post pauca subiit: Video in rogatione mea, respondentem mihi Dominum meum suam fortitudinem. Maius se queris, quia sic me interpono, ut suffragas. Audisti ad te vocem fortitudinis meæ? Audi in me vocem infirmitatis tuæ. Vires sugero, ut curras nec reprimo, quod acceleras, seu transfero in me, trepidas, & subserno, qua transfeas.*

Secundò: Idem D. Augustinus, & moralissimè, notat, quod postquam Christus Dominus dixit: *Qui mihi ministrat, me sequatur:* statim Dominus subiungit: *Nunc anima mea turbata est:* Quæ verba sic glossat D. Augustinus: *Sequi jubes animam meam, sed turbari video, animam tuam:* Sed dum iubet, quod eum sequamur, cur turbatur? *Video turbari animam tuam.* Videbat Christus, quod pro hominum amore, largum, ac vastissimum suæ passionis, ac mortis dolorum, ac tormentorum, & iniuriarum pelagum ingrediebatur; & tamen quod homines pro sui causa, ac sequela minima, etiam & parva contemnerent, & levi negotio ab ipso recessuri, ut mundo adhererent, & hac consideratione, ut suo loco expendi, multi tenent, quod dixit Christus Dominus: *Tristis est anima mea:* Videns hominum ingratitude & quod pauci de sua morte, ac passione fructum salutis erant recepturi.

Tertio: D. Chrysof. hom. 66. in Ioan sic ait, *Ne diceretur ipsum humanis carere doloribus: facile de subvinda morte philosophari; & in tuto nobis persuadere: ostendit, quod licet mortem formidet cum, tamen usus possit, non recusat:* Cum ad sui sequelam suos exhortatur Christus, tunc præ agonia turbatur, ut aliquorum falsam opinionem rejiciat; quod ipse habebat corpus phantasticum, ac extra dolorem existentem; & tunc facile ei erat ad mortem exhortari; ex consideratione mortis turbatur, ostendens corporis veritatem, sentientis vexationem mortis, ac dolorum. Quarto: Idem Chrysof. citato loco. *Ex his nos admonet Dominus, ut se aliquando affligimus, si quid timeamus, non ita resistamus à propositis.* Magnum sane documentum viris magnis quod licet multum timeamus ex malis eminentibus; tamen ab incepto proposito non est desistendum, sed fortiter, ac generosè persistendum.

Quinto & genuinè Nolter d. Cyrill. D. Augustin. Rupert. ut dixi in expositione: Cum Christus D. ageret de sua morte, dicens: *Nisi granum*

44. *num frumenti:* statim subdit: *turbata est anima mea:* Ex consideratione suæ mortis in proximo appropinquantis, ut se verum hominem ostenderet, ut verus homo mortem timuit, ac trepidavit. Cardinalis Cajetan. sic ait: *Voluit Christus excitare in se ipso has pro passionibus: ut verum hominem se probaret; nec solum verum hominem sed passibilem, non corpore solum, sed etiam animo ne parvipenderemus, quod voluntarius ibat ad mortem, tanquam habens animam Stoicam, seu impassibilem.*

46. Ait Christus D. *Nunc anima mea turbata est* *Quid dicam?* Pater: Christus ut verus homo timet, ac trepidat mortem imminet: tamen cum optime sciret sibi impostum esse à Patre præceptum moriendi, et si horrore mortis timet: tamen ait: *Quid dicam Pater:* Non habeo quid dicam, nisi colla subicere, & calicem passionis bibere: & quomodo hoc? Nonne poterat ipse à Patre dispensationem postulare, & quod non videbatur decess ut tantus filius, tot ac tantis tormentis traderetur; cum una guttula illius Sacratissimi sanguinis abundantissima erat ad totius generis humani redemptionem; nihil horum dicit, sed tantum *Quid dicam Pater?* D. Chrysof. homil. 66. in Ioan. ait: *Nunc anima mea turbata est. Et quid dicam? quasi dicat: non habeo quid dicam, crepionem querens. Propterea enim veni in hanc horam. Valde mirum quod corporata Dei sapientia infinita, non habet quid dicat: crepionem querens: & quot, & quantas excusationes fabricaret garrulla infatuus humana, sed unigeniti filij sapientia stante præcepto Patris sic addita, ac subiecta est. Ut non habeo quid dicam, crepionem querens: sed mandatum exequi, mortem subire.*

Beda. D. August.

Christus suscipit in se infirmitatem nostram, & dat nobis suam fortitudinem.

D. August.

Turbatur videns hominum trepiditatem in sui sequela, ac amore.

Matth. 16.

D. Chrysof.

Qui ad labores exhortatur; labores non recusat

D. Chrysof. Ab incepto non desistendum.

46.

num frumenti: statim subdit: *turbata est anima mea:* Ex consideratione suæ mortis in proximo appropinquantis, ut se verum hominem ostenderet, ut verus homo mortem timuit, ac trepidavit. Cardinalis Cajetan. sic ait: *Voluit Christus excitare in se ipso has pro passionibus: ut verum hominem se probaret; nec solum verum hominem sed passibilem, non corpore solum, sed etiam animo ne parvipenderemus, quod voluntarius ibat ad mortem, tanquam habens animam Stoicam, seu impassibilem.*

Cajetan.

47. Ait Christus D. *Nunc anima mea turbata est* *Quid dicam?* Pater: Christus ut verus homo timet, ac trepidat mortem imminet: tamen cum optime sciret sibi impostum esse à Patre præceptum moriendi, et si horrore mortis timet: tamen ait: *Quid dicam Pater:* Non habeo quid dicam, nisi colla subicere, & calicem passionis bibere: & quomodo hoc? Nonne poterat ipse à Patre dispensationem postulare, & quod non videbatur decess ut tantus filius, tot ac tantis tormentis traderetur; cum una guttula illius Sacratissimi sanguinis abundantissima erat ad totius generis humani redemptionem; nihil horum dicit, sed tantum *Quid dicam Pater?* D. Chrysof. homil. 66. in Ioan. ait: *Nunc anima mea turbata est. Et quid dicam? quasi dicat: non habeo quid dicam, crepionem querens. Propterea enim veni in hanc horam. Valde mirum quod corporata Dei sapientia infinita, non habet quid dicat: crepionem querens: & quot, & quantas excusationes fabricaret garrulla infatuus humana, sed unigeniti filij sapientia stante præcepto Patris sic addita, ac subiecta est. Ut non habeo quid dicam, crepionem querens: sed mandatum exequi, mortem subire.*

Vera obedientia excusationes non querit, sed mandatum adimplet.

D. Chrysof.

48.

Matth. 27.

Luc. 23.

Perfectus obediens se tanquam servum considerat, ut nihil dicat.

Arnoldus Carnot.

Cum meus Jesus penderet in cruce, clamat. *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me.* Matth. 27. n. 46. Non tanquam cum Patre loquitur, quem sciebat Patrem suum; sed Dominum vocat, cum tamen in eodem conflictu semel, & iterum Patrem dicit Luc. 23. n. 24. *Pater dimitte illis, non enim sciunt, quid faciunt.* Et pauld post pro se n. 46. *Pater in manus tuas commendo spiritum meum.* Er quando è cruce orat, bis Patrem dicit; cur ergo ad explicandam acerbitatem suorum tormentorum, ac gravitatem suarum injuriarum non Patrem, sed Deum appellat? cum pro se fac inimicis orat; confidentia filij ad Patrem loquitur, ut valeat optata imperare; at verò cum de suis pœnalitatibus agit, quæ erant sub præcepto, nò Patrem, sed Deum dicit; tunc non se veluti filium agnoscit, ut roget, ac impelleret; sed ut servus clauso ore obediat, & impleat mandatum; cum enim dolores illi essent præcepta; non habet in illis quid dicat, ut filius, sed ut servus obediat & exequatur. Eleganter Arnoldus Carnotens. tractat. ad illa prima verba: *Deus meus:* sic ait: *Non improprie Patri, nec derelictum se dicit, quasi conumelia crucis contra propositum videatur apposta, sed quantum sit obedientia fundamentum, & saltem interrogationis innuit, cum se minorem, & æqualem ostendit. Deseritur humilitas, adest majestas; secundum formam servi, legationis sua ministerium non erubescit. Expende illud: *sed quantum sit fundamentum, & culmen obedientia innuit secundum formam servi.* Ad culmen obedientia spectat, quod dissimu-*

latis rationibus, & prætermisssis objectionibus, ac interpolationibus te habeas ut servum, qui solum expectat ut Domini præceptum veniat. Vide supra Matth. 2. q. 13. n. 67. 68. 69. & Marc. 16. q. 4. n. 16.

Vox de caelo.

49. *Ioan. 11. n. 28.* Pater clarifica nomen tuum. Venit vox de caelo, & clarificavi, & iterum clarificabo. *Num. 29.* Turba ergo quæ stabat, & audierat, dicebat tonitruum esse factum. Alij dicebant: Angelus ei locutus est. *Num. 30.* Respondit Jesus, & dixit: Non propter me hæc vox venit, sed propter vos.

VERSIONES.

Syriac. n. 28. Glorifica nomen tuum, &c. Et audita est vox, Glorificavi, & iterum glorificabo. *Vatab. Illustravi & iterum illustrabo.* *D. Hilar. Honorificavi, & iterum honorificabo.*

Aethiopic. Pater glorifica nomen tuum, & filium tuum, &c. glorificavi, & adhuc glorificabo.

Persicus. Atque etiam, ô Pater nomen tuum glorifica, & vocem è caelo audierunt: Jam quidem glorificatum est, & rursus glorificabo.

Syriac. n. 29. Audierunt, & dixerunt, &c. Angelus collocutus est; & populi, qui astabant, & dicebant tonitruum est.

Arabicus. Sanè factum est tonitruum, & dixerunt.

Aethiopic. n. 30. Non propter me fuit. *Persicus. Hæc quidem vox, non propter me facta est.*

D. Hilar. Vox venit de caelo.

EXPOSITIO IV.

Pater clarifica nomen tuum: etsi ob horrorem mortis imminetis maximè anima mea turbata sit; tamen efficaciter illud oro, & peto: *Pater clarifica, seu ut habet Syriacus: glorifica nomen tuum:* Per mortem & passionem meam à te decretam, ac determinatam, & à me libentissime acceptatam; in qua ipse Pater est glorificatus, & per consequens ego ipse filius ejus, qui idem sum in substantia cum Patre; nam per passionem meam divulgatam predicatione Apostolorum, notitia Patris, & Filij, ac Spiritus Sancti diffusa per totum orbem, omnes gentes, ac etiam Judæi ipsum reverenter adorabunt, ac cognoscent, verum Deum, ejusque infinitam bonitatem predicabunt. *E e e 4 bunt,*

49.

